

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsakega meseca ter stoji za vse leto 3 gold., a za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo, naročnino in oznanila pa Milic-eva tiskarna v Ljubljani.

Štev. 4.

V Ljubljani, 15. februvarja 1889. l.

XXIX. leto.

Prisrčni cesarjev ogovor.

Svojim národom!

Najhují udarec, ki je mogel zadeti očetovsko Moje srce, nenadomestljiva izguba Svojega dražega jedinega sina, napolnila je z naj globokejšo žalostjo Mene, Mojo rodbino in verne Moje národe. V notranjem ganjen, klanjam glavo Svojo v ponižnosti pred nezapopadljivim sklepom Božje previdnosti in prosim z národi Svojimi Vsegamogočnega, da dá Meni moč, da ne omagam v vestnem izpolnovanji Svojih vladarskih dolžnostij, temveč, da imajoč isti pravec pred očmí, katerega nespremenjeno nadaljevanje, kakor dosedaj, je v bodoče zagotovljeno, pogumno in zaupno vztrajamo v neprestanih prizadevanjih za občno blaginjo in ohranjenje blagostij miru. Tolažilo Me je, da sem vedel, da Me v dneh najtrpkejše duševne bolesti obdaja vedno neomahljivo sočutje Mojih národov, ter sem dobil od vseh stranij, iz vseh krogov, od blizu in daleč, iz mest in z dežele najraznejših in najganljivejših izjav tega sočutja. Z notranjim priznanjem čutim, kako se vez mejsebojne ljubezni in zvestobe, katera veže Mene in rodbino Mojo, v urah težke skušnje le krepča in utrjuje, in tako Mi je potreba, v Svojem imenu, v imenu cesarice in kraljice, Svoje srčno ljubljene soproge, in potem v imenu jako potrte Svoje sináhe iz vsega srca zahvaliti se za vse te izjave ljubeznipolne soudeležbe naše žalosti. S to globoko čutjeno zahvalo prosim s Svojimi vernimi národi Božjo milostivo pomoč za nadaljnó skupno delovanje z združenimi močmí za blaginjo domovine.

Na Dunaji, v 5. dan februvarja 1889.

Fran Josip I. r.

Kako naj učitelj pripomore, da bi se učiteljski stan bolj spoštoval?

Govoril pri učiteljski konferenciji v 16. dan jan. 1889. l. v Ljubljani **Franjo Lovšin.**

Prvak vseh slovenskih pedagogov, slavni A. Martin Slomšek, pravi: „Učiteljski stan je težaven in potiven. — Kdor učiteljski stan prav spozná, njegovo ceno visoko spoštuje“. Po Slomšekovih besedah more torej učiteljski stan prav ceniti le isti, ki

pozná vzvišen poklic učiteljskega stanú. Smelo rečem, da ravno to poslednje se pograša pri ljudstvu. Toda, ne le to, da ljudstvo ne pozná važne i vzvišene naloge našega stanú, temveč tudi učiteljstvo samo je dokaj krivo, da se ono ne spoštuje toliko, kolikor zahteva njegov vzvišeni poklic. Kako naj torej učitelj pripomore, da bi se učiteljski stan bolj spoštoval?

Učitelj naj išče pripomočkov v to v svojem poklicu in sicer ne le v svojem delovanji v šoli, temveč tudi zunaj šole. Da pripomore učiteljskemu stanu do večjega spoštovanja, služi mu v to tudi njegova izobrazenost in da bi ne bila tako pičla njegova plača, tudi znatno njegovo denarno stanje.

Oglejmo si torej učiteljevo delovanje najprej v šoli, potem tudi zunaj šole, kolikor učitelj more povišati spoštovanje do svojega stanú.

Učitelj vzgojuje mladino. Učiteljeva naloga je, da si pridobí otroško naklonjenost in ljubezen, da tako pride po otroški srcih do src starišev. Otroci kolikor toliko vplivajo na stariše ter jih pridobé za svoje nazore. Učitelj si pa pridobí ljubezen in spoštovanje pri otrocih, ako jim je v pravem pomenu besede vzgojitelj ter jih po očetovsko vzgojuje in tudi ljubi kot svojo last. Učitelj mladino tudi poučuje. Če pa hoče, da ga bo mladina spoštovala in ljubila, mora biti vsekako potrpežljiv. S srdom in prenapetim strahovanjem si gotovo ne pridobí naklonjenosti pri mladini. Z dobrimi uspehi in napredki pri vzgoji in pouku raste tudi po vsem spoštovanje učiteljevo in sploh učiteljskega stanú. Kako je treba vzgojevati in poučevati mladino, o tem govori šolska postava naslednje: „Nalog šole je, нравno-versko vzgojevati otroke in jih seznaniti s potrebnimi vednostmi za živjenje.“ Kolikor večji uspeh doseže učitelj s svojo vzgojo in poukom pri mladini, tolikanj večje bode tudi njegovo spoštovanje pri ljudstvu, ki se uči iz učinkov dobre vzgoje pri otrocih spoznavati zmožnost učiteljevo in pri tem čislati poklic in nalogo učiteljskega stanú. Učitelj bodi torej svojemu poklicu vedno zvest, vesten, marljiv, nepristransk in vztrajen po besedah pesnikovih:

„Od zôra do mraka rosán in potán,
Ti lajšaj in slajšaj človeško terpljenje!
Ne plaši se znoja, ne straši se boja,
Dejanje ti ljubi, a boj se pokoja!“

Posebno pa naj učitelj privaja otroke na нравsko in versko življenje, na lepo vedenje, na red in snago ne le v šoli, ampak tudi domá; kajti ljudstvo ne more opazovati učitelja v šoli, ampak sodi ga le po tem, kar vidi in zapazi pri otrocih na ulici in domá.

Učitelj naj bode zunaj šole pravi izobraževatelj národa, v obče odraslega ljudstva. Kot taki je prisiljen občevati s priprostim ljudstvom in kot izobraženec moralčno primoran podajati národu omiko in izobrazenost. Ljudstvo si gotovo v čast šteje, če sme občevati z omikanim učiteljem. Učitelj pa vendar mora vsekako, ako je tudi prijazen s priprostim národom, vedno zavzemati višje mesto, kakor ljudstvo, s katerim ima opraviti. Napačno je, če učitelj poseda z vinskimi brati in če celó za kupico vina prodá svojo avtoriteto.

Kdor meni, da pri vinskih duhovih pospešuje čast in spoštovanje do učiteljskega stanú, ta je gotovo na napačni poti.

Kdo morda poreče: Če s tem kaj ne opravim, poslužim se drugega sredstva in to naj bode, da preziram priprosto ljudstvo. Je li to pravo? Nikakor ne; kajti iz ene pogubonosne krajnosti padel si v drugo, ki ni nič manj pogubonosna od prejšnje. Poglejmo li, kaj žanje učitelj za to, da se ogiblje ljudstva in ga celó prezira. Ne pridobí si le, kakor izkušnja uči, samo zaničevalnih pogledov in zasmehovanja, ampak nakoplje si tudi dokaj sovraštva in to ne na kvar le sebi, temveč učiteljstvu sploh. Učitelj naj tedaj hodi po srednji poti. Občeva naj z ljudstvom tolikanj, da si ohrani pri tem svojo

avtoriteto. Ni vselej lahko to, če omikani človek občeva s priprostim človekom; kajti on mora vedno govoriti o tem, kar prostega človeka zanima in v to svrhu mu ravno služi znanost v kmetijstvu, zlasti o sadjereji, s katerim poukom pripomore gmotnemu stanju kmetskega stanú do višje povzdige. Le s trudom in neumornim delovanjem tudi zunaj šole moremo ljudstvo poučiti o veljavi učiteljskega stanú in s tem priboriti učiteljstvu častno, njemu primerno mesto med drugimi stanovi. Nikdar naj torej učitelj ne pozabi, da je učitelj, in naj bode užé kjerkoli si bodi; en sam prestopok pri njegovem poklicu ga lahko v propad pahne.

„Slab glas seže v deveto vas“, a težko se pride do dobrega glasú. Učitelj bodi tedaj ne le vedno trezen, npravstven, značajan, pravičen in vesten, pa tudi nabožen, domoljuben, zadovoljen s svojim stanom, ponosen na svoj poklic, pri tem pa tudi ponižen, prijazen, potrpežljiv in postrežljiv, pravi sočutnik do národa in tudi prijatelj z duhovskim stanom; kajti s tem poslednjim ima učitelj nekako vkupen poklic, da skrbi za vzgojo mladine in da pospešuje splošno blagostanje. Ravno ta dva stanova sta največ edina, po katerih prosto ljudstvo dospé do višje omike. Torej vzajemnega delovanja učiteljstva z duhovstvom je povsod treba. Izkušnja jasno uči, da ljudstvo kaj rado učitelja sodi po tem, kako se vjema z duhovstvom in po tem si tudi navadno ustvarja svoje presodke o učiteljstvu v obče.

Kakor sem užé omenil, zahteva šolska postava, da učitelj vzgoja mladino versko-npravno. Da pa to učitelj more doseči, mora biti tudi sam versko-npravstven. Ljudstvo na Kranjskem in tudi sploh po Slovenskem je pobožno ljudstvo. Kakor mora učitelj tedaj vzvišen biti nad prostim ljudstvom, kar se tiče omike, isto tako mora ljudstvo nadvladati v versko-npravstvenem oziru. Le na ta način se odpré učiteljstvu prava pot do dolžnega mu spoštovanja.

Nadalje naj še nekaj opomnim o izobraževanju učiteljstva. Učitelj naj ne bode zadovoljen s tem, kar seboj prinese iz učiteljskega izobraževališča. Izobraževati se mora dalje in sicer neprenehoma, dokler je mlad in užé star. Neveden in v omiki zaostali učitelj ne dela časti učiteljskemu stanu. Učitelj naj krepko koraka z duhom časa in naj ne zamudi nobene prilike v to, da se primerno izomika za svoj stau. Le po tej poti si pridobiva in utrdi veljavo in spoštovanje pri národu.

Omenjam še nekoliko o učiteljstvu samem; menim namreč o kolegijalnosti med učiteljstvom. Vedno in kaj pogosto se ponavlja in prav toplo priporoča, da bodimo složni in kolegijalni. Toda bob v steno! Nesloga ali še celó grd zavid, ki preide v ostudno obrekovanje in spodkopovanje dobrega imena svojega sotrudnika se rado pokaže zlasti o priliki, ko se oddajajo boljše in častne službe. Tù si marsikateri nasprotnik omisli črna očala, skoz katera presojuje svojega tekmeča. Ni mu dosti, da odkriva le istinite pregreške svojega sotekmeča, pridružiti mora tem še tudi izmišljenih napak in tako s svojim črnim početjem mandrá spoštovanje do učiteljskega stanú. Žalostno! Prva naloga vsakemu stanu in tudi učiteljstvu je tedaj ta, da spoštujemo naj prej samega sebe in nato šele zahtevamo, da drugi naš stan spoštujejo. Tù veljá pregovor: „Sloga jači, nesloga tlači“.

Konečno oziramo se še na nek važen faktor, ki zeló vpliva na spoštovanje učiteljevo, in to je materijalno stanje učiteljskega stanú. Svet učitelja največ slabo plačuje. Žalibog, da je to tudi istina pri nas na Kranjskem. Učiteljska plača je marsikje hlapčevska plača. Kako grozno se je užé marsikdo opekel stopivši iz pripravnice poln zlatih nad in idejalnih nazorov v realno žalostno kruhoborstvo. Lakota in ubožnost ponudite se mu v tem vzvišenem stanu kot nadležni spremljevalki celó do hladne gomile. Pač žalostno, toda dokaj resnično. Da ni učitelju vzvišen njegov poklic vodilo in tolažilo na

tem težavnem potu, polastiti bi se ga morala nezadovoljnost in mržnja do vsakega večjega delovanja. Taki žalostni nasledki pa ne bi le njega zadeli, temuč ž njim tudi ljudstvo sploh. Ako hoče učitelj svojemu stanu primerno živeti, mora zabresti v dolgove. Dolg pa ne daje spoštovanja in tudi ne veljave. Užé Prešéren pravi: „Da le petica dá ime sloveče, da človek toliko veljá, kar plača“.

Temu opomoči pa ní mogoče drugače, kakor da se učiteljem zvíkša plača vsaj toliko, da bodo brez velikih skrbí za najprve potrebe mogli živeti in delovati v svojem stanu. Z izboljšanjem slabega in gmotnega materialnega stanja pa gotovo dospè potem učiteljstvo do zaželjenega in primernega mu spoštovanja.

Učiteljski stan, vzvišen stan,
Biti vsikdar mora spoštovan!

V to nam pomozi Bog in naša vztrajnost!

Domača vzgoja.

Piše **Jakob Dimnik.**

(Dalje.)

9.

Ker so stariši otroku prvi vzgojitelji, je torej kraj njihovega bivanja domača hiša, prvo a tudi najvažnejše vzgojišče. Ako so domače razmere take, kakeršne morajo biti v krščanski rodovini, si kar ne moremo misliti boljšega, primernejšega vzgojnega zavoda, zlasti prva otrokova leta, kakor je domača hiša, obitelj. Tukaj se uporabljajo vsa vzgojna sredstva: vzgled, privada, pouk, strahovanje itd.; v rodovini se druží telesna vzreja z duševno. Otroku je domača hiša vzgojilnica in tudi učilnica. Prihodnja sreča ali nesreča otrokova sloní torej na domači vzgoji. Kar oče in mati storita za krščansko vzgojo, ni nikdar prazno delo; a težko, težko je pozneje namestiti, kar ta dva zamudita.

Domača hiša je še takrat otroku naj imenitnejše vzgojišče, ko hodi v šolo; kajti tudi tista leta še ostane vzgoja otrok starišem pravica in dolžnost.

Dobra domača vzgoja je zeló potrebna, še zlasti pa dandanes, ko toliko nevarnosti in zapeljevanja preží na otroka. Otrok, ki je domá dobro krščansko vzgojen, se more vsem poznejim nevarnostim ustavljati. Dobra domača vzgoja je otroku vse poznejše življenje najčvrstjša zaslomba.

Tudi za učitelja je zeló važno, kako se otrok domá vzgojuje. Učitelj mora nadaljevati, kar je pričela domača hiša; a kako more sezidati lepo poslopje krščanske vzgoje, ako je črviva, slaba podloga, t. j. domača vzgoja. Le tam je učenec vzprejemljiv za šolsko vzgojo in veselo napreduje tudi pri pouku, kjer užé oče in mati storita svojo dolžnost in otroka vadita pokorščine, pridnosti, pazljivosti itd. Domača hiša mora tudi vseskozi podpirati učitelja pri vsem njegovem blagem prizadevanju, ker šola svojo namero zvršuje le tam, kjer je lepa edinost med njo in rodovino. Kakor pa povsod domača vzgoja škodo trpí, kjer oče in mati živita v razporu, tako se tudi v taki občini ne more kaj posebnega doseči pri vzgoji in pouku, kjer učitelji in stariši niso složni. Tudi tú veljá: „Sloga jači, nesloga tlači!“

B. Telesna vzgoja.

Mens sana in corpore sano.
Juvenal.

1. Hrana novorojenčeva.

Ko zagleda otrok luč sveta, treba je naj bolj paziti na hrano dojenčkovo, kajti nezadostna hrana ima čestokrat za vse življenje slabe nasledke.

Da se bode novorojenec pravilno telesno razvijal, mu moramo dati potrebnega živeža ter skrbeti za spanje in toploto.

Gledé spanja in toplote se večinoma povsodi vse potrebno ukrene, le gledé hrane se pogostokrat napačno ravna, ne toliko, kar zadeva koliko, temuč, kakšna je hrana.

Umrljivost otrok v prvem letu je izvanredno velika, in največ bolezní izvira iz slabe, napačne hrane.

Kakšno hrano pa moramo otroku v prvem letu dajati?

Narava daje nam na to prav natančen odgovor. Edina in nenadomestljiva hrana za novorojenca je materino mleko, in vendar je na tisoče mater, ki otroku iz popolnoma neopravičenih vzrokov te edino prave hrane ne privoščijo. Statistično je pa dokazano, da izmed 100 otrok, ki dobivajo naravno hrano, umrje jih le 10 do 17, in izmed 100 otrok, katerim dajejo umetno hrano, umrje jih 82 do 90.

Oziraje se na te številke, moramo izreči sodbo, da vsaka mati, koja brez pravega vzroka telesne slabosti ali zdravniško dokazane nesposobnosti svojemu otroku naravno hrano zabranjuje, je kriva ropa nad lastnim otrokom, kojega nikdar ne more poravnati.

Mati, katera je pri prvem otroku nesposobna za dojenje, naj si prizadeva pri drugem ali tretjem otroku, to napako odstraniti, in če bode imela dobro voljo, potrpljenje in tudi zmerno živela, bode gotovo dosegla svoj namen.

V deželah, kjer se matere zeló prizadevajo, da svoje otroke same dojijo, je umrljivost otrok zeló majhna.

V Norvegiji in na Angleškem umrje izmed 100 živorojenih otrok komaj 10 do 15 in to le zaradi tega, ker dobivajo naravno hrano — materino mleko. Pri nas umrje jih pri enakih razmerah 30 do 35, zato, ker otroci ne dobivajo take hrane, kakoršna jim gre po naravi. —

2. Hrana starejših otrok.

Dojenca moramo le polagoma vaditi na drugo primerno hrano. Nekateri stariši se preradi ponašajo, da njihovo jednoletno dete užé vse jé, kar mu ponudijo. Tako ravnanje z otrokom pa ne zasluži hvale, ampak graje, kajti za otroke, ki so manj ko dve leti stari, treba je tudi posebne, take hrane, koja je večinoma mlečna. Polagoma naj se navdi otrok na juho, zakuhano z rižem itd. Tudi lahka jajčna jedila in lahko prebavljiva goveje ali koštrunovo meso ali divjačino sme otrok uživati; vendar mu pa ne smemo vsakdan mesa dajati. Kruh je za otroka jako zdrava hrana, krompir in sočivje pa prve dve leti ni posebno zdrav živež. Mlečen riž ali mlečna kaša otrokom jako dobro ugaja. Pregovr pravi: „Kaša otroška paša“. Čaj ali kava otrokom več škodujeta kakor koristi, kr jim preveč živče razburita. Tudi z vinom in pivom zdravih otrok ni treba preveč štiti, zato jim moramo pa pogostoma vode ponujati. Čista, pitna voda otrokom nikdar ne škoduje, razven na vroče jedí. Posebno pred jedjo in po jedi otroci jako radi vodo pijej. Še celó dojenčem nekoliko vode ne škoduje. Malokedo misli na to, da je tak otrok vročem poletji tudi včasih žejen. Če vpije v nenavadnem času, je pogostoma vzrok temu, da je otrok žejin. Posebno za one otroke, ki imajo hitrico, je čista voda zeló velika obrota in pomoč; samó mleko v takih slučajih bolezen shujša.

Še le v četrtem letu smejo otroci nekako brez skrbi vsako hrano uživati. Le večerja naj bode kolikor mogoče priprosta. Še starejši otroci bolje spijo in so bolj zdravi, če zvečer malo jejo.

Varovati moramo otroke, da ne postanejo sladkosnedeži. Sladkor sam na sebi ni škodljiv, če ga otrok preveč ne uživa; da, še celó potreben je za zdravje otrok. Škodljive za otroka so presladke močnate jedi, ker se lahko pokvari želodec.

Nezrelo sadje je strup vsakemu človeku; zrelo sadje smejo pa otroci, kolikor hočejo, uživati, ker sadje je potrebno za razvijanje kostí.

Surovo maslo s kruhom je jako zdrava jed. Maslen kruh in malo mesa je tudi zeló tečna hrana.

Gledé kolikosti jedí veljá pravilo: Uživaj le toliko hrane, kolikor je želodec prekuhati more; kajti neprebavljene jedí organizmu prav nič ne koristije. Otrok res potrebuje obilne hrane in izdatne, a preobjedati se ne sme.

Ozir kakovosti jedila je otrokom izbirati ter dajati najzdravejše hrane, to je take, kojo si telo najložje in najboljše prisvoji, upodablja, ako bi tudi ne bila najslastnejša, najukusnejša. Dražljivih in hudo razgrevajočih jedí in pijač se otrokom vsaj pred 10. letom ne sme dovoljevati, ali vsaj prav redko kedaj ter prav malega kaj.

Varovati se je vročih jedí, kakor tudi zeló mrzlih. Oboje škodujejo zobem in želodcu.

Prebavo pospešuje, ako se jedí dobro in zadosti zvečijo. Rejenca moramo torej učiti, da ne sme jesti preurno in pohotno, temveč, da je treba vsa jedila dobro žvečiti ter s slino pomešati.

3. Snaga.

Kakor hrana, enako tudi snaga veliko in zeló vpliva na telesno vzgojo otrok. Dostikrat se s snago poravnajo napake, ki jih naredimo pri hrani. Ni pa dosti, da otroka vsak dan umijemo, ampak moramo ga tudi redno kopati. Kopanje osnaži kožo po vsem životu in provzroči, da se kri bolj redno pretaka po truplu; kopanje utrjuje tudi spanje in vpliva jako ugodno na prebavljanje. Saj je gotova užé vsaka mati zapazila, kako zadovoljni so otroci v vodi in kako dobro se po kopanju počutijo. Bojazen, da bi se otrok prehladil, je popolnoma nepotrebna. Pri umivanji se otrok mnogo preje prehladí, kakor pri kopanju, ker pri umivanji se ne more vse telo ob enem zmočiti, in vsled tega nima telo enake toplote. Nikdar se pa ne sme otrok z isto gobo umivati po obrazu, kakor po životu.

Kopanje škoduje le tedàj, če je voda prevroča ali premrzla. Posebno nevarno è otroka v prevroči vodi kopati. Zato je prav umestno in primerno, da toploto vode vselej s toplomerom zmerimo in uravnamo. Z roko toploto vode meriti ni zanesljivo in mnogokrat zeló goljufivo. V prvih tednih je potrebno, da ima voda 28° R. toplote. Ko je otrok šest mesecev star, zadostuje 26 in po leti tudi 25° R. Pri starejših otocih sme biti voda bolj mrzla. Za starejše otroke je najbolje, če se zvečer kopljeje, ker po kopanju navadno bolj trdno spijo. Potrebno je sevèda, da otroka po vsakem kopanju dobro zavijemo v platneno rjuho in ga dobro obrišemo.

Ni pa zadosti, da otroke le po životu snažimo in umivamo, ampak tud'njihova oblačila morajo biti, kolikor le mogoče snažna. Zeló potrebno je, da ima vsak otrok, posebno kadar užé v šolo hodi, vsaj po dvoje ali troje oblačil. (Dalje prih.)

Svitoslav i Danica.

IV. 1851. Pričujoči tečaj krasi sedmorica prelepih Jeranovih pesmi; prva mejnjimi je No. 7: Nar slajši serce — „Serce nar ljubeznjivši — V nebesih in na sveti! — Kdo da mi, grešnim' sinu, — Od tebe pesem peti? — O Jezus, tvoje sladko serce — Naj ljubijo, časté — Vse ljudstva, vsi jeziki, — Vse angelske versté“. Ta polovica se po ginljivem napevu Riharjevem ponavlja pri vsakem odstavku, katerih je 16 v pesmi ter se v njih preslavlja serce Jezusovo pohlevno, krotko, ponižno, čisto, dobrotno, ljubljivo, sveto, dobro, ljubo, milo in sladko. — L. 9 ima pesem: Komú? L. 11: Solze (Sv. Joana križana) v 15 kiticah: „Gledal znad sterme višave — Sim babilonske vodice; — Grenke, oh grenke solzice — So mi rosile 'z oči. — Mislil sedé sim, o Sijon! — V tvoje neskončne lepote, — Serce kipelo milote — V sladkim spominu na té itd.“ — Str. 62 po psalmu 112: Laudate pueri Dominum. — No. 20: 113. Davidova pesem: Izrael gre iz Egipta itd. v 23 odstavkih. — No. 36 kaže po čvrsti vsebini in premilem napevu priljubljeno pesem: K Marijnimu presvetimu Sercu, kateremu se v 9 kiticah priporočajo zapored duhovni, starši, nedolžni, otročiči, grešniki, umirajoči, duše v vicah, živi in mertvi vsi na pr.:

1. O Marija, naša ljuba Mati!
Sprejmi v milostno Sercé
Verne vse, k' jih tvoje množ'ce
Tebi dans perporoče.
O Marija, o Marija!
Ti imaš milostno Sercé,
K tebi, k tebi kopernijo
Naše misli in željé. | 2. Vse duhovne, o Marija Mati!
Sprejmi v milostno Serce;
Naše duše vedno jih težijo,
Naši grehi jih skerbé.
O Marija, o Marija!
Ti imaš milostno Sercé;
Spros', naj Bog duhovnam vsliši
Njih molitve in prošnjé itd. |
|--|---|

Sveti križ — po Hlasu jedn. k. — pesmica tudi v podobi križa str. 214 s prvim in poslednjim koncem: „Križ moj dragi — Vir preblagi! — — Srečin, kdor te je častil v življenju, — On odšel bo večnimu terpljenju.“ — Vsled Malavašičevih „Domorodnih listov“ o Prešernu in Koseskem so Slovenci razpravljati jeli vprašanje, kateri izmed nju je prvak; tedaj pokloni v Zg. Danici 1851 št. 9 Svitoslav čestitko, kateri je Gr. Rihar zložil pomenljiv napev, Koseskemu in to gledé na njegovo dotedanjo res izvrstno pezo in vzlasti na njegovo Visoko pesem:

K o m ú ?

1. Krilatec nése znad oblakov
V torilu zlatim vjenčno slavo,
Iz vez, cvetic slovenskih znakov:
Komú, komú bo vjenčal glavo?	2. Oči se vpirajo v dražčico,
Vmerljivih serca hrepenijo,
Mnogtér molí po nji desnico,
Prošnjé duhteče se glasijo.
3. „Krilatče dragi, duh nebesni!“
Nekdó 'z otožnih pers povzame,
„Prepevam dom, gorím ljubezni:
„Naj vjenčik zali bode za-me!“	4. Krilat: — Ljubezin domačije
„Je čustvo blago in ljubó nam;
„Pohôtni zdeh in spev naslije
„Je sovski krič pred božjim tronam:
5. „Kar pervo ti dajalo slave,
„Je drugo jo gredé kalilo;
„Za to poišem druge glave,
„Nad njó spraznit svitló torilo“.	6. Meglica žali svitlo lice
U tém nebeščanu obdaje,
Torilce v roci — čez gorice
Pod nebam begne v tuje kraje.
7. „Pa glej! na Jadru matke Slave
zre se na slovenske krase,
r čuje tiho iz nižave
Leti svete, svete glase:	8. „Sveto bitje! živi Bog ljubezni,
„Tebi samo čast in slava gre;
„Posvečeno v strahu in bojezni
„Posvečeno bodi tvoje ime!

<p>9. „Tebi le spodobi se češenje,
 „Tebi gre, de glasno vsih strani
 „Te žival neskončno mergolenje
 „De te duh in praha sin časti““.</p> | <p>10. Krilatca gine to slovilo,
 Se zniža k njemu, ki ga poje,
 In reče: Pevc, ti ná častilo!
 „Ker išeš božjo čast, nesvoje“.</p> |
|--|---|

V nevezani besedi pa so njegovi spiski naslednji: Od krivoverstva, poslovenjeno iz Blahovesta; po Zagreb. listu: Nekaj od protestanške vere. Kaj je katolški duhoven? Zunaj katolške cerkve se ni zveličanja nadjati, iz slovesne češke verne ali dogmatike J. V. Jirsika. Iz popotvanke nekiga brankobrodskiga poslanca pò „Wien. Kirchentz.“ Kako zamorejo učeniki po deželi v učencih pretuhtovavnost zbuditi in se sami od njih kej učiti? — „Posebno razveselí učenik svoje male učence, ako jim take rečí da izdelovati, s kterimi so persiljeni nekoliko misliti, pa vender de niso za nje pretežke. Ljudje po deželi se po zimi, ko imajo bolj čas, večkrat pomenkovajo, koliko p. kdo pozna lesov, trav, živin itd. Tudi učeniki bi prav storili, ako bi ukazali učencam p. enkrat, de naj vsak popiše imena vsih lesov, ki jih pozna, drugikrat vsih trav in zeliš, drugikrat vsih živin in zverin, drugikrat vsih ptic, laznin, žuž, merčesov itd., zopet drugikrat vsih bolezin; vsih travnikov, njiv, pašnikov; vse dele voza, hiše, kozelca itd. To bi bile narodovne in domačinske naloge za učence, ktere bi z veseljem izdelovali; včasi bi doma cela hiša tuhtala, da bi več rečí skupej spravili. Kar bi kateri napak zapisal, bi se mu lahko povedalo, de se tako in tako mora pisati. Kaj bi to več prida perneslo, kot marsikteri iberhaus, dektanda, pelitenc itd.“ (str. 54). — Kako zamore učenik svoje učenčke razveseliti in ob enim učiti. „Malo kaka reč otroke toliko razveselí, kakor podobe, zlasti kadar so še čedno malane . . . Zlasti potrebne bi bile podobe za svete zgodbe stare in nove zaveze, za keršanski nauk, za mnogotere skrivnosti sv. vere, iz življenja svetnikov . . . Potrebne bi bile bukve s podobami iz živalstva, rastlinstva, iz zemljinstva ali rudninstva . . . V nemškim je že marsikaj tacih podobarij, ktere pa niso vse brez razložka za otroke, ampak z odboram in razložkam; v slovenskim dosihmal kaj taciga še nimamo . . . Nedavno so v Pragi na svitlo prišle troje bukve z obrazi iz otročjiga življenja . . . Vender morajo učeniki in sploh redniki posebno varovati, de otrokom kej taciga ne kažejo, kar bi tudi le od deleč sramožljivost žalilo . . . Otroci imajo bistre oči, vse vidijo in pretuhtujejo, in marsikej spazijo, kar odrášenimu še v misli ni itd. (str. 89)“.

Kratka zavarnitev. „Nejeverski češki časnik „Slovan“ v nekim piškavim dokazovanju terdi, de bi ne bila nobena vera prava in edinozveličavna. Na to mu pošteni „Vidensky Dennik“ odgovorí in pravi med drugim: Tako terdijo tudi protestanti, pa sko in skoz neravnosledno t. j. po slovensko, de sami sebi bunke po glavi dajejo itd.“ To čvrsto dokazuje ter spominja Jeran grškega modrijana Platona, kateri je v svojih naukih prišel najbliže krščanstva (str. 96). Čednik da lep zgled keršanske ljubezni, po Blahovestu. Duh in čerka. Čudin tat. Glasilke (parole) vsih puntov od Adama do Proudna po Vid. Denniku: „Bote kakor bogatini, kakor žlahtniki, kakor kralji, kakor bčovi! (str. 110)“ — Naloga katoliških Slovanov v Cerkvi. V „Wien. Kirchentz.“ pisatelj po jeziku, po rodu in domačiji Nemeč primerno dokazuje, da naloga katoliškim Slovenom v Avstriji je: gojiti cerkveno vedo v domačem jeziku, narodno slovstvo cerkveno pospeševati ter krivovercem in razkolnikom z orožjem učenosti v ravno tem jziku se nasproti staviti itd. „Katoliški Sloveni so jedro celiga cesarstva avstrianskiga, — je nas 15—16 miljonov — pa kje so in koliko najdem pri nas učilnic, koliko semeš, de bi bili se v njih učili rejenci v domorodnim jeziku skrivnosti in resnic božjiga razodenja misliti in zglasovati? itd.“ — Molitev, de bi se vsi v Eno sv. vero zedinili. Med možmi, ki delajo na to, je vzlasti goreč Oče Ignaci Spencer . . . „Kava tiče nas

Slovéne ali Slovane, naj bo nam perporočeno, se pri tih molitvah še posebej svojih kersanskih razločnih bratov na jugu in severu, namreč nezedinjenih Grekov, spomniti, de bi se tudi oni sprebudili in spoznali, kaj je v njih zveličanje . . . Pogosto se sliši od silniga terpljenja, kteriga morajo katoličani med Serbljani prenašati . . . Še veliko bolj žalostne naznanila od stanu katoličanov so se te leta iz Rusovskega slišale itd.“ (str. 123). — Kakošno terpljenje Jezusovi nevesti krivoverci delajo. Katoličanje, pohujšljivih in krivoverskih bukev in spisov se varujte! Kako bi se šole napravile. Napuhin in Ponižin. Nektere napake in pregrehe po Slovenskim p. Preslabo spoštovanje nedelj in praznikov; ponočevanje, predolge svatovske ali ženitvanjske gostarije, v noč; skupni spašniki, opuščanje nedeljske službe božje, prepiri med soseskami, napčno zaupanje samih nase in premalo zaupanje v Boga itd. (str. 140). Nekteri opomini zastran spoštovanja svetih krajev. Od misjonarja g. Knobleherja. Nove milosti za prijatle sv. roženkranca. Nekaj Voltairoviga. — Šolarjem v prevdark: Mladenič Aldrik. Mladim v zgled in ponsenjanje: Bogoljubni mladenčik Gotfrid. Cerkvene zapovedi so tudi božje zapovedi. Farno cerkev spoštuj in obiskuj ko svojo mater! Sveti-dan. Razdertje, razpertje in razpad luteranske cerkve na Meklenburškim. Nekteri odpiski iz spovedovanj sv. Avguščina od njegoviga učenja v detinskih letih. Kako so Jezuiti mladost odrejevali (po Augsb. Postztg. str. 205. 208 in l. 1852 str. 6), — Prav mnogo je priobčeval letos iz misijonskih naznanil, v razgledu po svetu, kratkih zgledov za mladino itd.; posebej o družtvu sv. Mohorja (str. 160. 191) in o bratovščini sv. Cirila in Metoda (str. 197) itd.

To leto se je Danica prvokrat sporekla z Novicami, češ: „Ako nekteri šterkovci ptičje gnejzdo razderó in z mladiči gerdo delajo, je to pregrešno; pa se nam tudi pregrešno zdí, ako ptujic, kakor so Novice pravile, iz tega prederzni sklep storí: Škoda za tako lepo deželo, s takimi prebivavci, ki vedno Boga v ustih imajo in na videz v cerkev hodijo (!!) — v sercu pa so polni hudobije (!!)“. To govorjenje — taka sodba je prehuda. „Na Nemškim . . . Češkim . . . imajo bukvice zoper terpinčenje žival . . . De bi Slovenci na videz v cerkev hodili, to je obrekovanje, katero mora vsako pošteno uho žaliti, in zamore priti k večimu iz ust kakiga malopridnišiga Rongetoviga učenca itd. (str. 135). — Nato je dopisnik B—k v Novicah str. 180 dal „Odgovor Danici“, češ: „Novice, ktere že skoraj 10 let kažejo, da so tako dalječ od Rongeta kakor od Ultramontanizma, že zamorejo same na sebi porok biti, da nič napčniga ne pride va-nje itd.“ A Jeran priobči potem zavoljo sporazumljenja v Danici „Odgovor na Odgovor“, da Novice menda ne zaslužijo tega poklona; največi del njih bravev je gotovo vernih in poštenih Ultramontancev, kajti: „kar psovavko ultramontanizem tiče, je sploh znano, de dandanašnji tako imenovani zobraženi svet s tem imenam zabavlja vsim, kteri še po božjih in cerkvenih zapovedih živé, ali sploh, kteri so pošteni katoličani, kakor so p. dnevniški vitezi zbiraljše škofov v Würzburgu in na Dunaju, in v sto in sto družih zadevah z Ultramontanci pitali itd.“ (str. 154).

Zgodnja Danica. Katolški cerkveni list. Odgovorni vrednik in založnik: Janez Kr. Pogačar. Natiskar: Jožef Blaznik v Ljubljani. — No. 51 pa 52 l. 1851 ima na čelu: „Naročevanje na peti tečaj slovenskiga katoliškiga časopisa Zgodnje Danice. . . V duhu in namenu, kakor dosihmal, želí „Zg. Danica“ Slavce sploh in Slovence posebej ter vse obiskovati, kteri se za njo menijo . . . Okolišine so tako nanesle, de se bo vredništvo in založništvo za prihodnje leto spremenilo . . . Učenih zmóžnost je obilno po Slovenskim; s sklenjenimi močmi se pa veliko storí . . . Odgovorna vrednika: Luka Jeran in Andrej Zamejc. Založnik: Jožef Blaznik.

4. Slovenska abecednica za otroke. V stari in novi pisavi. Spisal in na svetlo dal L. Jeran. V Ljubljani 1851. 8. — II. 1852. — III. 1857.

5. *Lilija v Božjim vertu ali deviški stan, njegova lepota in pomočki ga ohraniti.* Po spisih sv. Alfonza Liguorskiga. S podobo. Na svetlo dala L. Jeran in A. Zamejc. V Ljubljani 1851. 8. 75. — II. 1852. — III. 1856. — IV. 1880. 8. 220.

6. *Bukvice od presvetiga Imena Jezusa.* Spisal L. Jeran. V Ljubljani 1851. 8. 36. (Ponatis iz Danice). — II. 1857.

7. *Sveti Juri, serčni vojšak.* Serčnim slovenskim mladenčem spisal L. Jeran. V Ljubljani 1851. 12. 59. — II. 1857.

C.

V. 1852. **Zgodnja Danica.** Katolišk cerkven list. Tudi ta tečaj ima v sebi sedmerko Jeranovih pesmi, in koj prvi list na čelu:

Posvečenje k novimu letu.

1. Zemlje in nebés Kraljica,
Nad kerube vse češena!
Tebi naša naj Danica
Bode v slavo posvečena.	2. Vzem' jo pod peruti svoje,
De Slovence razsvitljuje,
Tvojga Sina slavo poje,
Tvoje dvištvo oznanuje.
3. K nov'mu letu pa z višave
Nam pokaž' nebeško Dete,
Naj otmè otroke Slave
Od nezgod hudo zadete.	4. Greha spona naj zatara,
Jenja milosti pravica,
Zliva nove blagodare:
Sprosi Božja Porodnica!

I H S.

Vedno peta ino gnana
Bodi imenu Jezusu
Aleluja in Hosana!
Jezusu narslajšimu.

Ni peró še zapisalo,
Jezik še 'zgovoril ni;
Čisto serce je okušalo
Tvoje ljubeznjivosti.

Jezus, vetrič tolažila!
Sladki mir mi v dušo vej,
De se slednič opočila
V Tebi bo na vekomej (No. 3).

*

Hvala Božja iz ust malih.

Rožce dišijo,	Tiće po vejah	Angelski kori	Gloria Očetu!
Lepo cvetó,	Hvaljo Boga	„Sveto“ pojó,	Gloria Sinu!
Glavce molijo	Cverčki ob mejah	Gloria gori	V nebu, na svetu
K Bogu v nebó.	Kličejo ga.	Vedno ženó.	Svetmu Duhu! (No. 8.)

V l. 10 se nahaja pesem: Za post — „Ne pozabi, ne pozabi: — Kar ti jame zibel teči, — Te preganja, človek slabi! — Lev peklenski, lev dereči“ itd. — L. 21: Vojaška pesem na potovanju ali maršu: „U zmerzlini in vročini — Mérimo čez hrib in log, — V gromu, tresku in dežini, — Naj bo žar ali srež okrog itd.“ — L. 23: Pošten vojak — „Vojak vesel je korenjak, — Kar prav ino spodobno je. — Čmernosti ne pozna vojak, — Ne zgraja, ne prepira se. — O tak, o tak — Je vsak pošten vojak itd.“ — L. 47: Božje oko. Po geslu: Vse je očitno in odperto očém Gospodovim. Hebr. 4. V osmih kiticah: „Naj stojim na zemlje lici, — Al me skriva njena sreda, — Skriti se ne da Pravici: — Božje oko povsod me gleda itd.“ —

Prosto je v tem letniku poročal Jeran najprej o misijonih in bratovščinah p. Srednjoafrikanski misjon (Zagreb. L.). Društvo za spreobrnjenje vsih krivovercov — O. Ignaci Špencer. Društvo sv. Cirila in Metoda, sv. Hermagora, družba Jezusoviga

Detinstva (str. 4). Sveto leto. Pismo dr. J. Knobleherja. Postave Mariine družbe v prid kat. misiona v srednji Afriki. Nabirki za Afrikanski mision. Zatiranje katoliške cerkve na Rusovskim. Zgled modriga učenca. Sv. Apian, spričevavec v palestinski Cesareji. Beseda Slovincam (l. 9) o vzvišanju Novomeške gimnazije po vabilu prevzvišenega knezoškofa Antona Alojzija. V dan sv. Cirila in Metoda, slovenskih apostelnov (l. 10): Nekoliko od njunega življenja, gerške razkolnije (po Blahovestu), o molitvi za spreobrnjenje Rusije in za zatrenje razkolništva slovanskiga po bukvicah: „Union de prières pour la conversion de la Russie et l'extinction du schisme chez les peuples Slaves. Bruxelles. 1851.“ „In čudno zarés je, piše Svitoslav, de ravno ta čas, ko se je na Slovenskim misel za društvo ss. Cirila in Metoda jela utrinjati, se je imenovani glas deleč od Slovenskiga po nekim tujcu v ravno ta namen zaslíhal. Tudi on svetuje molitev, svete maše, obhajila, devetdnevne molitve, roženkranc, pokorila in vsaktere dobre dela, in pa vse to pod obrambo ss. Cirila in Metoda (l. 11)“.

Čvrst je spis: „Moč klasiškiga slovstva v vedo in besedo novših časov“ (str. 25—42) po knjigi, spisal J. Gaume, kjer proti koncu Jeran pravi: Ako se tudi kterikrat opomni, de to — zreki gerških in latinskih klasikov, iz bajeslovja ali mitologije — ni keršansko, de le neverniki so tako mislili in učili, je vender pri vsi previdnosti grintovi sad tacih neverških laží in zmot in zlasti pogostiga branja enacih del: oslabiljenje keršanskiga okusa, zgubljenje veselja do razodete resnice, pešanje vere in velikrat verna v nemarnost, ki je pri tako imenovanih zobrazanih dandanašnjih časov ognjena uima, ujedajoč červ, nakazin in predkazin časne in večne nesreče . . . To se vidi posebno iz peresa nekterih pisavcov, kteri, ako se jim naključí kej v keršanstvo tikajočiga pisati, pišejo tako dremotno in otožno, de vsaki lahko razvidi, de jim ne izhaja iz serca. Ako se zaleté pa v malikovavsko bogočastje, jim peró tako medeno teče! . . . Ali nismo brali že celó v Slovenskim perkazkov, v kterih je viditi, kakor de bi se pisavcu po nekdajnim malikovavstvu zdéhalo, in kakor de bi miloval mališke šture, ki so se mógli ogniti darilnikam Edinorojeniga Očetoviga itd. (Prim. Hus, Žížka!)“.

— Kaj misli Abraham a st. Klara o Jezuitih? . . . „Meni se Jezusovo društvo zdi, kakor orehovo drevo. Kolikor več to drevo sadú obrodí, toliko hujši ga samopašni dečaki s krepelmi natepajo itd. (str. 43)“.

— Osvobodovanje zamork po Hlasu jed. katol. Marija — jutranja zarja (str. 75—77). Dr. A. Radlinsky. Namen, potreba in dobrotnost sedanjiga svetiga leta. Tovarštvo angelskiga mladenča sv. Alojzja. Le Božja milost je še naše zavetje. Dvanajsteri apostelčki v Kartagi. Nekaj od združevanja latinske in greške cerkve po „Univers-u“. Krivoverske in Božje sodbe (str. 146). Omikanost brez keršanstva. Na Marijino prošnjo se spreoberne mlad nejeveric današnjih časov, spačen z branjem škodljivih bukev. Mnogo nrapnodučnih zgodb in zgledov, brezbrojno poročil v razgledu po kerš. svetu itd. Bil je tudi poverjenik društva sv. Mohorja, katero je marljivo priporočal in razširjal, kakor družbo ss. Cirila in Metoda.

Resnobniše od lani se je sporekla Danica z Novicami letos in to: a) Novice nekaj šipljejo g. J. Peršeta, ki je v Danici št. 23 terdil, da krompir zato gnjije, ker so ga ljudje okleli, ter so radovedne, kje bo g. P. vzroka grozjdne gnjiline iskal, ker ljudje vina, kolikor je znano, niso nikdar preklinjali, marveč mu preveliko čast z besedo in v djanji skazovali? „Danica t. j. L. Jeran po besedah sv. pisma (Modr. 11, 17) pravi, de P. ne bo po vetru mahnil, ako za besedo prime in reče, de grozjdje bi utegnilo ravno za to gnjiti, ker so ljudje vinu preveliko čast z besedo in v djanju skazovali in mu jo skazujejo . . . Kteri pa de je tisti pervinski natorni vzrok gnjiline pri grozjdju ali korunu, kteriga čeznatorni Bog v en in drugi sad vsadi, nas preveč natorne ljudi postrahovati, s tem se nar učenejši glave zastonj belijo, kaj že le ljudski učenik (str. 120)?“ —

b) Jeranu vest ni pripustila molčati na „Odperto pohvalno pismice g. pisatelju potopisov po Slovenskim in Laškim“ (Novic. str. 347), češ, radi bi bili vidili — iz verniga in nrvniga ozira — od taciga popotnika (M. Verne) po takih deželah več čutila in spoštovanja za keršanstvo, manj za ajdovstvo (str. 184). — Ta „prijazni“ napad pa Novice slavnimu vredništvu Danice imenujejo bombo, češ, če bi nam treba bilo iz omenjeniga verniga in nrvniga ozira še kedaj v šolo hoditi, naj nam za zlo ne vzame, ako k nji ne pridemo, še manj pa slavni g. pisatelj potopisov . . gremo svojo pot, katero že delj časa hodimo, kakor Danica, in reči smemo, vseskozi kristiansko in pošteno itd. (str. 372). — Nato vredništvo Zg. Danice odgovorí dokaj rezno ter naposled pravi: „De ste stareji mem nas: poštenje! — iz serca Vam Matuzalemovo starost prvošimo; to pa Vam vender v ti reči druge pravice ne da, kakor če Vas bomo tudi vprihodnjič, kakor dozdej — vikali. Kar pa „v šolo k nam“ tiče, bi bilo modro storili, ako bi bili molčali; — to naj bo rečeno, de v osebnosti ne zajdemo, in ko smo že inimici causae, de amici personae ostanemo (str. 192).“ — Po vsem tem Novice v poslednji besedi Danici (str. 380) oponašajo, da se mlado (!) vredništvo kakor stara (?) babica loví za zadnjo besedo in da ne besedice več ne govorijo o ti pravdi, ktere tihi začetek je že bila ozdravljena zamaknjena in posekana smreka! —

„Danica bo izhajala v tem duhu, kakor dozdej; ako pa imajo morebiti častiti bravicikake posebne želje, jih prosimo razodeti, se bo jim vstreglo, kolikor bo le moč“ — pravi v povabilu na naročilo za prihodnje leto vredništvo in založništvo. —

8. *Stezica v nebesa*. Bukvice pridnim otrokam namesto podobic. Na svitlo dala L. Jeran in A. Zamejc. V Ljubljani 1852. — II. Stezica v nebeško domačijo z lepo podobo sv. Alojzija. 1853. — III. 1883.

9. *Keršanski junak ali molitvene bukvice za slovenske vojake in sploh za katoliške mladenče*. Spisal L. Jeran. V Ljubljani 1852. 12. 216. — II. 1886.

Poročilo o pošiljatvah za „Prvo slovensko stalno učilsko razstavo“ „Pedagogiškega društva“ v Krškem.

(Dalje.)

Dela iz Dunajske šolske delarne: Učitelj J. Bezljaj je razstavil 6 listnatih ornamentov (modelov) od malca (gipsa), model rimskega groba iz Neviodunuma in 20 lesenih izdelkov, namreč: Cvetično podporo, razpenjalo za metulje, podstavo za cvetice, podstavek, kimalo, predstavljače labiluo ravnostežje, grebljico, zloženi okvir, 9 raznih lesenih vezi kot modele tesarskih del, stojalo za slike, kolo na vretenu, vodomet, modél sesaljke, ostréšje (cimper). Učitelj A. Žumer je razstavil svoje izdelke iz kurza v šolski delarni na Dunaji in sicer A) iz kartonaže:

a) Ploskve (obnovljene in prevlečene):

1. kvadrat, 2. trikot, 3. šesterokot, 4. krog, 5. šolska mapa.

b) Geometr. telesa:

1. kocka (modél), 2. škatljico za minerale (vporaba), 3. posoda za tinto (vporaba), 4. prisma (modél), 5. priprava za vzgojevanje gosenc (vporaba), 6. škatlja za mineralog. zbirko (vporaba), 7. škatlja za peresa in svinčnike (vporaba), 8. priprava za razkazovanje lomljenja žarkov (vporaba), 9. škatlja za zbirko metuljev (vporaba), 10. piramida

(modél), 11. priprava za razkazovanje električne moči (vporaba), 12. shramba za pisalno orodje (vporaba), 13. panorama (vporaba), 14. cilindar (modél), 15. kamera obskura (vporaba).

B) Iz lesnega dela isto, kar je razstavil g. J. Bezljaj.

Iz **Lvovske šolske delarne** je poslal učitelj A. Levak sledeče otroške lesene izdelke: kačko, peresnik, držalo za pisalni kamenček, cvetično podporo, zob od gabelj, tablico za ključe, nožni roč, kljuko za perilo, roč za dleto, papirni rezalnik, nasadilo za kladivo, kvadratno ravnilo, obešalo, podstavek za cvetične posode, metrično ravnilo, leseni pokrov, rezalno desko, stojalo za cvetice.

Sledeče starinske najdbe iz Nevidunuma razstavil je J. Pečnik iz Krškega:

Razne posode (urne), razno rimsko opeko, glinaste cevi od rimskih toplíc in vodovoda, grobne opeke, kose rimskega zidu z okrasjem, več glinastih svetilk itd. *G.*

Ocena.

„**Metodika prostoročnega črtanja** za občé pučke in gradjanske škole“ se imenuje 198 strani obširna knjiga, ki jo je izdal „Hrv. pedag. književni zbor“ ter spisal Gjuro Kuten „učitelj višje djevojačke učione u Zagrebu“.

V tej knjigi so opisane jako zanimivo in obširno razne risarske metode in zgodovina risarskega pouka, potem črtanje po naravi in modelih ter risanje vzorcev za ročna dela na dekliških šolah.

Knjigo krasi tudi 26 slik, in mi jo toplo priporočamo vsem slov. učiteljem v koristno porabo, kajti v slovenskem jeziku še nimamo tako obširne metodike za risanje. *B.*

Slavni odbor „Glasbene Matice“ v Ljubljani je blagovolisil „učilski razstavi“ Pedagogiškega društva na Krškem doposlali vse do zdaj izdane muzikalije, za kar smo mu jako hvaležni. Naša učilska razstava se je s tem zdatno pomnožila. Tù naj navedem po vrsti vse skladbe: a) Zvezek I. (obsegajoč: 1. Nedved „**Mili kraj**“, moški zbor; 2. Ipavic „**Daniel**“, za samospjev in brenčeci zbor; 3. Foerster „**V tihí noči**“, čveterospjev in Gerbic „**Mojemu rodu**“, moški zbor); b) Zvezek II. (obsegajoč 1. Foerster „**Slava Slovincem**“, moški zbor; 2. Nedved „**Moja rožica**“, čveterospjev; 3. Stoeckl „**Opomin k petju**“, moški zbor in Foerster „**Svet**“, moški zbor); c) Zvezek III. (obsega samo: Stoeckl „**V spomin Antonu Janežiču**“, o slovesnem razkritju spominka v Lešah, dné 13. augusta 1876 l. — za moški zbor z osmo- in samospjevom za bariton); d) Zvezek IV. (obsezajoč: 1. J. Skraup „**Kje dom je moj**“, moški zbor. 2. Jos. Fabian „**Prošnja**“, čveterospjev. 3. Em. Vašak „**Dom moj**“, moški zbor. 4. Kam. Mašek „**Pri zibelí**“, čveterospjev. 5. A. Foerster „**Milica**“, čveterospjev. 6. A. Haertl „**Večerna**“, čveterospjev. 7. A. Nedved „**Pozdrav**“, peterospjev. 8. Dr. B. Ipavic „**Vojaška**“, moški zbor. 9. Dr. B. Ipavic „**Brezi jadra**“, moški zbor. 10. J. Fleischman „**Pod oknom**“, čveterospjev in 11. dr. B. Ipavic „**Domovini**“, dvospjev in moški zbor.) e) Zvezek V. (obseza: 1. Dr. B. Ipavic „**Napitnica**“, moški zbor; 2. Dr. B. Ipavic „**Lepa Anka**“, čveterospjev; 3. F. Stegnar „**Oblakom**“, za bariton in zbor; 4. A. Foerster „**Slavček**“, moški zbor s čveterospjevom; 5. A. Nedved „**Prošnja**“, moški zbor; 6. D. Fajgelj „**Grajska hči**“, moški zbor s čveterospjevom; 7. A. Nedved „**Vodniku**“, moški zbor s čveterospjevom; 8. D. Fajgelj „**Slovenec**“, moški zbor s čveterospjevom in 9. Gregor Rihar „**Zalosten glas zvonov**“, čveterospjev; f) Zvezek VI. (obseza pesmi za sopran, alt, tenor in bas: 1. „**Roža**“, 2. „**Na hribih**“, 3. „**Tak si lepa**“, 4. „**Želja**“, 5. „**Zakaj me več ne ljubiš?**“, 6. „**Ob polnoči**“, 7. „**Národna**“, 8. „**Na tujem**“, 9. „**Čuj! ostrá borja**“, 10. „**Vse mine**“ in 11 „**Občutki**“ — vse

uglasbil dr. B. Ipavic). g) Zvezek VII. (obseza: 1. K. Mašek „Sanja“, čveterospev; 2. Gj. Eisenhut „V naravi“, moški zbor; 3. F. Stegnar „Na gomili“, moški zbor; 4. Dr. B. Ipavic „Zapuščena“, čveterospev; 5. V. Lichtenegger „Lepa naša domovina“, moški zbor in 6. Jos. Vašak „Slovan“, moški zbor.) h) Zvezek VIII. (obseza: 1. F. Mayer „Tičica gozdna“, čveterospev; 2. Dr. Gust. Ipavic „Mornarska“, zbor; 3. Kam. Mašek „Lovska“, zbor; 4. Kam. Mašek „Strunam“, zbor; 5. Kam. Mašek „Lahko noč“, čveterospev; 6. A. Foerster „Samo“, zbor in 7. A. B. Towačowsky „Sporočilo“, zbor.) i) Zvezek IX. (obseza: F. Hlavka „Ukazi“, čveterospev; 2. D. Fajgelj „Na gomili“, zbor, čveterospev in tenor-solo; 3. P. A. Hribar „Nagrobница“, zbor; 4. Gj. Eisenhut „Moja ljubav“, čveterospev; 5. Gj. Eisenhut „San“, zbor in bariton-solo; 6. dr. G. Ipavic „Večernica“, zbor in tenor-solo; 7. K. Mašek „Za Hrvate“, zbor; 8. D. Fajgelj „Gorska cvetica“, čveterospev; 9. K. Mašek „Planinar“, zbor; 10. K. Mašek „Kranjska dežela“, zbor; 11. A. Knitl „Žezulinka“, zbor; 12. P. A. Hribar „Brambovska“, 13. I. pl. Zajec „U boj“, zbor; 14. N. Stoss „Mojemu národu“, čveterospev in 15. D. Fajgelj „Ljubezen do doma“, zbor.) j) Zvezek X. (obseza: 1. Bl. Potočnik „Zvonikarjeva“, 2. A. M. Slomšek „Veselja dom“, 3. „Pastirska“ (napev narodni); 4. I. Fleischman „Pod oknom“ (solo za I. bas poljubno) in 5. „Popotnik“ (napev narodni). k) Zvezek XI. (obseza: A. Nedvedov „Vojaci na poti“, zbor). l) Zvezek XII. (obsega: A. Nedvedove: 1. „Zvezna“, zbor; 2. „V ljubem si ostala kraji“, zbor; 3. „Pod oknom“, za tenor-solo in zbor, 4. „Slovo“, čveterospev.) m) Zvezek XIII. (obseza A. Foersterjeve: 1. „Pjevajmo“, zbor; 2. „Pobratinija“, zbor; 3. „Bohinjska“, zbor; 4. „Zdravica“, zbor; 5. „Napitnica“, zbor; 6. „Nočni pozdrav“, čveterospev; 7. „Njoj“, čveterospev in 8. „Sokolska“, zbor.) n) Zvezek XV. (obseza: A. Foersterjev „Njega ni“, čveterospev.) o) Zvezek XVI. (obseza: 1. Hrab. Volarič „Slovenski svet“, ti si krasen, zbor; 2. Gj. Eisenhut „Ti“, čveterospev; 3. Dr. B. Ipavic „Planinska roža“, zbor; 4. D. Fajgelj „Pobratinija“, zbor; 5. Gj. Eisenhut „Uspavanka“, čveterospev; 6. D. Fajgelj „Opomin k petju“, zbor; 7. Ant. Razinger „Za gore solnce zahaja“, zbor in bariton-solo; 8. K. Mašek „Kaj bi mi sree ogrelo“, zbor; 9. D. Fajgelj „Molitev za slovenski rod“, zbor in 10. Kousta Gahoda „Dievča, divča čo že to maš?“, slovanska narodna, čveterospev). p) Zvezek XVII. (obseza: tri A. Nedvedove 1. „Oblakom“, 2. „Na goro“, 3. „Nazaj v planinski raj“, za četvero in petero glasov.) r) Zvezek XVIII. (obseza: tri A. Foersterjeve 1. „Ah ni li zemljica krasna“, 2. „Domovina“ in 3. „Naše gore“ za čvetero in petero mešanih glasov.)

(Dalje prih.)

Književstvo in umetnost.

Društvo učiteljev in šolskih prijatejev okraja Logatskega izdalo je lično, trdo vazano knjižico: „**Popis slavnostij**, katere so se priredile v Logatskem političnem okraju 1888. l. v proslavljenje štiridesetletnice vladanja Nj. Veličastva presvetlega cesarja Frana Josipa I. Uredil Vojteh Ribnikar, nadučitelj v Dol. Logatcu in predsednik „Društva učiteljev in šolskih prijateljev Logatskega šolskega okraja“. Knjižica ima 94 str. in opisuje prelepo slavnost v Logatci, potem v Begunjah, na Blokah, v Cerknici, Črnem Vrhu, Godoviči, Hotederšici, Idriji, Ledinah, Loži, Planini, na Rakeku, v Rovtah, Starem Trgu pri Ložu, pri Sv. Vidu, na Unci in v Žireh. Knjižica, ki bode prav umesten spomin na štiridesetletnico, dobiva se pri g. nadučitelji V. Ribnikarji v Dol. Logatci po 55 kr., po 60 kr. franko po pošti.

„**Kolo**“. Broj I. — Za glasovir glasbotvorio Franjo Miroslavov Kalski. Ciena 1 for. Vlastila naklada. Tiskao R. Milic u Ljubljani. — Skladba, katera obseza osem tiskanih strani velikega for-

mata, namenjena je salonu. Živahni in počasni tempo se menjata, poleg krepkih akordov so mični motivi; sploh nam vse prijetno ugaja. Radi jo priporočamo izobraženemu igralcu na glasovirju. Tisk je prav lep in razločen.

D o p i s i.

Iz Štajarske. Tovariši dragi! Srčne naše čestitke za leto 1889! Narodnemu šolstvu in razvitku Vaše učiteljske individualnosti otvorili so na najvišem mestu vrata na stežaj. Dobili ste cvet učiteljstva za svoje okrajne nadzornike. Imena: Levec, Tomšič, Gabršek, Žumer i. t. d., zaslužna za razvoj literature naše, nam svedočijo, da si bodo pridobila zaslug i za napredek učiteljstva in šolstva na Kranjskem. Srečni Vi! Vam se je uresničilo geslo Stanko Vrazovo: «Iz národa za národ!» Med svojimi ste svoji! Na Vas je torej sedaj vrsta, da se ogledate v zrcalu teh odlikovanih imen, da se oklenete z vsem zaupanjem svojih novih nadzornikov. Pedagogiško naše polje bode treba marljivo orati. Slava, slava dičnemu «Pedagogiškemu društvu», katero nam je za svojega obstanka pomnožilo pedagogiško literaturo. Skrbeti bode treba za «knjižnico za mladino», za duševno hrano nežnej mladini. Ustanoviti nam je v vsakem okraji posebno učiteljsko društvo; kajti le tem načinom se bode učiteljstvo tudi v ožjem krogu izobraževalo, zastopalo svoje koristi, pestovalo kolegijalnost ter v občé delovalo na razvoj šolstva. Hvala Bogu in «srieči junačkoj», da se je ustanovila «Zaveza slovenskih učiteljskih društev»! V slogi je moč! Složni bodimo torej, navdaja naj nas vzvišeni namen, ustvariti sebi in svojemu národu lepšo prihodnost. «Daj národu dobro šolo, dal si mu boljšo prihodnost!» Ko bi si pač tudi mi, Vaši bratje na Štajarskem, mogli čestitati v tem oziru! Mi se sicer trudimo razširiti svojo slovensko pedagogiško obzorje, tekmovati s sosednimi brati Hrvati in Čehi, gojiti svojo stanovsko individualnost ter združiti svoj stan v organizovano korporacijo. A do marsikoga ni zaupanja v naših prsih, in to nas, če tudi ne mnogo, vsaj nekoliko ovira v delavnosti. Zató Vam želimo vso srečo! Kjer gg. nadzorniki delujejo согласно z učiteljstvom, kjer se trudijo vkupno na razvoj národnega šolstva, onde sme šola in učiteljstvo pričakovati lepe prihodnosti. Delovanje takovo mora roditi stoteri sad! Leto 1889. prinese naj Vam še izboljšanje plač, potem si ga smete pisati z zlatimi črkami v svojo zgodovino, in mi se bodemo veselili z Vami! Vaš národ, naš národ! Vaša sreča, naša sreča! Leto 1889. nas veže prvokrat v organizovano celoto. O veliki noči torej si bodemo segli po bratovsko v roke ter prisegli zvestobo šolstvu in národu svojemu! Dotlej pa, tovariši dragi, pripravljajmo se! Okraji, ki še nimate svojih društev, ustanovite si jih! Pristopite k «Zavezim» in «iz orličev bodo ob letu orli!»

R. K.

Iz Dobropolja. V 4. dan t. m. zvečer došel je ukaz c. kr. okrajnega glavarstva, da družega dné ni ponka, in da naj se učiteljstvo z učenci udeleži maše zadušne po umrlem Nj. ces. visokosti cesarjeviču Rudolfu. Čeravno je prišel ukaz tako pozno in so bile poti radi snega slabe, bila je udeležba mnogobrojna. Pred sv. mašo kazala se je učencem s primernim govorom, slika visocega pokojnika. Otroci gledali so ganjeni premili obraz ljubljene cesarjeviča.

Ob 9. uri korakala je šolska mladina sè zastavo (ki se je kupila o priliki 40letnice) v cerkev. Zastavi priredili so se črni trakovi.

Učiteljsko osebje izrazilo je veleblg. g. c. kr. okrajnemu glavarju svoje najglobokeje sožalje na nenadomestljivi izgubi.

Zc.

Iz Podzemelja. (Zahvala.) Društvo «Národna Šola» je naši šoli poslalo za majheno vplačilo mnogo šolskega blaga. Za ta lepi dar se najtopleje zahvaljuje tukajšnji krajni šolski svét.

Jan. Bartě,
prvosodnik.

Iz Ljubljane. Prežalostni dnevi. V 5. dan t. m. kot v dan pogreba umrlega cesarjeviča **Rudolfa** so bile po višjem ukazu zatvorjene vse javne in zasebne šole. Učenci in učiteljstvo so bili zjutraj pri sv. maši, kjer so se v pobožni molitvi ganjeni spominjali Visokega pokojnika in Najvišje cesarske rodovine.

Popoludne ta dan od 4. do ½5. ure je zvonilo po vseh cerkvah Ljubljanskih in tù pa tam tudi v okolici. Vse prodajalnice so bile zaprte in črne, žalne zastave so bile razobešene po vseh šolskih, cesarskih, mestnih in po mnogobrojnih drugih hišah.

V 8. dan t. m. je bila ob 10. uri dopoludne v stolni cerkvi slovesna žalna sv. maša, katero je služil mil. g. knezoškof s polno asistenco. Vsa velika, prostorna cerkev je bila polna dostojanstvenikov, uradniških in vojaških, deželskih in mestnih, mnogih društev, učilišč ter obilo raznega, odličnega, pobožnega ljudstva. Zraven drugih višjih in raznih drugih sožaljenecv je tudi

mestno učiteljstvo in predsedništvo «Slovenskega učiteljskega društva» na primernem mestu izrazilo svoje najudaneje sožaljenje do presvetlega cesarja in cesarske hiše.

— Iz seje c. kr. deželnega šolskega sveta v 17. dan preteč. m. Ukrene se, da se bode ustanovila enorazredna ljudska šola v Stranjah (v Kameniškem okraji) ter so za to šolo odloči šolski okraj. Za več krajev v Mekinjski občini se bode ustanovila ekskurendna šola. — O ustanovitvi ljudske šole v Spodnjem Skrilu se okrajnemu šolskemu svetu potrebno naroča. — Pritožba župnijskega predstojništva (v Rudniku), da bi se pri šolskem posloplju ne smelo prizidati cerkvenikovo stanovanje, se reši. — Učiteljski službi v Veliki Dolini se zdaj še ne umestite in začasni voditelj tej šoli imenuje se g. Florijan Rozman. — Za tem se umesti več učiteljskih služeb. (Glej «Premene pri učiteljstvu» v zadnjem listu!) — Reši se več prošenj za nagrade in denarne podpore ter pritožeb o kaznih za šolske zamude.

— Častna kanonika. Po Najvišjem sklepu presvetlega cesarja z dne 26. preteč. m. sta za častna kanonika stolnega kapiteljna Ljubljanskega imenovana preč. g. dr. Janez Semen, profesor bogoslovja, in gimnazijski profesor, prečastiti gospod **Josip Marn**, naš slavni, neustrudljivi, najzvestejši, stari sotrudnik. Čestitamo prav pristrčno in radostno k zasluženi odliki.

— «Odbor Slovenskega učiteljskega društva» naznanja svojim p. n. društvenikom, da bode od marca meseca počensi v «Učiteljskem Tovarišu», priobčeval imena društvenikov, kateri so za leto 1889. užé društvenino vplačali. Starim udom, kateri so z društvenino za jedno ali več let zaostali, se ta zaostanek odpiše in se jim bode poslani goldinar vpisal za leto 1889. Odbor torej prosi, da bi se ta društvenina kmalu dopóslala.

Premene pri učiteljstvu.

Gspđ. Alojzija Moos, začasna učiteljica v Tunjicah, je šla v Nevlje pri Kameniku, kjer je g. Iv. Zarnik zopet obohel. — Gspđ. Ivanka Cvek, učiteljica v Šent-Vidu nad Ljubljano, je v 11. dan t. m. v Ljubljani umrla. Naj v miru počiva!

Razpis učiteljskih služeb.

Št. 88

okr. š. sv. Izpraznjena je učiteljska služba na trirazrednici v Gorenjem Logatcu s sistemizovano plačo ter se ista takoj lahko provizorično nastopi. Prošnje pošiljajo naj se v teku štirih tednov c. kr. okrajnemu šolskemu svetu Logatskemu.

C. kr. okrajni šolski svet v Logatci dné 30. januarja 1889. 1.

Št. 101

okr. š. sv. Na čveterorazredni ljudski dekliški šoli v Postojini umestili se bode ti dve službi za učiteljici, prva s 500 gld., druga s 400 gld. in na slučaj (eventuelno) tudi učiteljska služba s 450 gld. letne plače.

Z zadnjo službo bi se tudi lahko zedinila orglavčeva in pečeva služba pri Postojinski dekanatski župni cerkvi, kar daje čez 200 gld. dohodka na leto. Prošnje naj se postavnim potom do 20. dné februvarja t. l. vlagajo pri podpisanem uradu.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojini v 4. dan februvarja 1889. 1.

Št. 114

okr. š. sv. Na čveterorazredni ljudski šoli v Št. Jarneji bode se stalno, ali začasno umestila IV. učiteljska služba s 400 gld. letne plače. Prošnje za-njo naj se postavnim potom v teku jednega meseca vlagajo pri podpisanem uradu.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem dné 5. februvarja 1889. 1.

Št. 98

okr. š. sv. Na enorazredni ljudski šoli v Colu se bode zopet stalno, ali začasno umestila služba učiteljska in voditeljeva s 500 gld. letne plače, s 30 gld. opravilne doklade in s prostim stanovanjem. Prošnje za to službo naj se postavnim potom do 20. februvarja t. l. vlagajo pri podpisanem uradu.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojini v 4. dan februvarja 1889. 1.

Št. 137

okr. š. sv. Na enorazrednici v Tunjicah se bode takoj stalno, ali začasno oddala učiteljska služba z dohodki četrtega plačilnega razreda in s prostim stanovanjem. Prošnje naj se postavnim potom vlagajo do 28. dné februvarja t. l. pri podpisanem uradu.

C. kr. okrajni šolski svet v Kameniku dné 5. februvarja 1889. 1.

Postave za ljudske šole in gg. učitelje (ponatise iz „Učit. Tovariša“) dobivajo se v Milicevi tiskarni po 25 kr. s poštnino.